

PRIMERA CITA DE MENJAMOSQUES BALEAR *Muscicapa striata balearica* (JORDANS, 1913) A L'ILLA D'ANTICÍTERA (ILLES JÒNIQUES, GRÈCIA)

Òscar GARCIA-FEBRERO¹ i Christos BARBOUTIS².

RESUM .- *Primera cita de menjamosques balear* *Muscicapa striata balearica* (Jordans, 1913) a l'illa d'Anticitera (Illes Jòniques, Grècia). Es presenta la primera captura per anellament d'un exemplar de menjamosques gris de la subespècie balear a l'illa d'Anticitera (Grècia), i la seva recuperació a la seva zona de cria a Menorca (Illes Balears). Aquesta dada pot indicar una estratègia migratòria primaveral diferenciada de la subespècie nominal *striata*.

Paraules Clau: Menjamosques balear, *Muscicapa striata balearica*, migració primaveral, Illa d'Anticitera, Menorca, Illes Balears.

SUMMARY.- *First record of Balearic Spotted Flycatcher* *Muscicapa striata balearica* (Jordans, 1913) on Antikythera island (Ionian Islands, Greece). The first instance is presented of a Balearic Spotted Flycatcher ringed on Antikythera island (Ionian Islands, Greece) and recovered in its breeding area in Menorca (Balearic Islands). The results may indicate a different spring migration strategy of this subspecies to the nominate *striata*.

Key words: Spotted Flycatcher, *Muscicapa striata balearica*, spring migration, Antikythera Island, Menorca, Balearic Islands.

¹ Societat Ornitològica de Menorca. Apt.de correus 83 Es Castell 07720. Illes Balears, Espanya

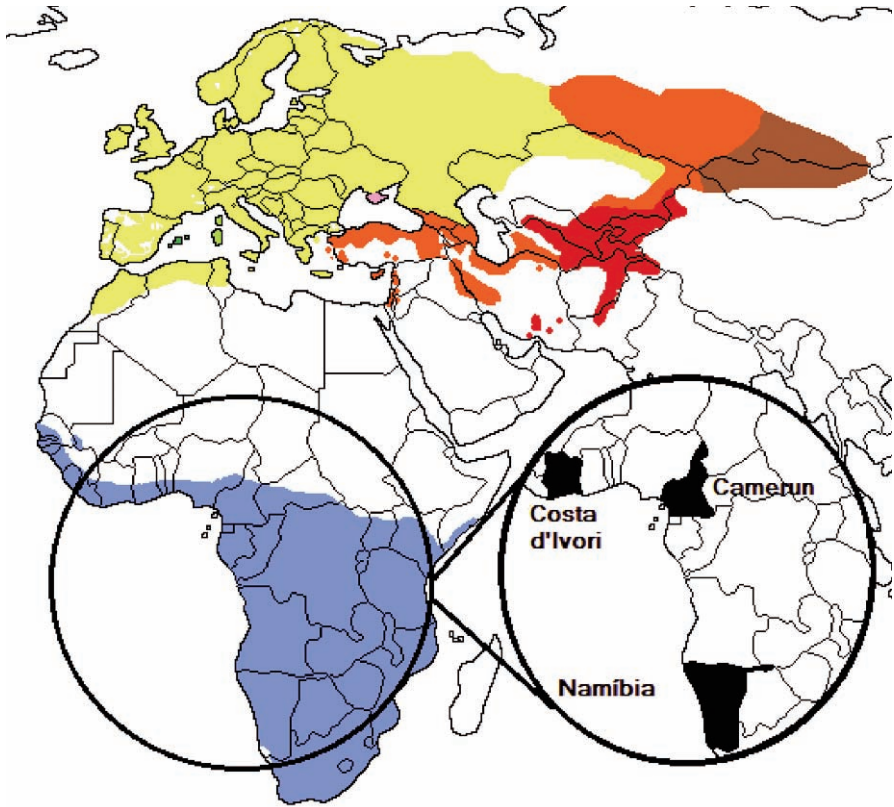
² Antikythera Bird Observatory, Hellenic Ornithological Society, Themistokleous 80, GR-10681, Athens, Greece

El menjamosques gris *Muscicapa striata* (Pallas, 1764) és una espècie migradora amb una àmplia distribució com a nidificant al Paleàrtic (CRAMP, 1998).

Es tracta d'una espècie politípica amb set subespècies descrites de les quals tres es poden trobar a l'àrea geogràfica del present treball i són; *M. s. striata* (Pallas, 1764), nidificant a Europa, arribant a l'est fins a l'O de Sibèria (riu Irtix) i NO d'Àfrica (N del Marroc fins al N de Tunísia); hivernada al sud del Sàhara, *M. s. balearica* (Jordans, 1913), diferenciable de la nominal per biometria i coloració (GARGALLO, 1994),

nidificant exclusivament a les Illes Balears i amb registres d'hivernada a l'Àfrica tropical: Costa d'Ivori, Namíbia i pot ser Camerun i *M. s. tyrrhenica* (Schiebel, 1910), nidificant a Còrsega i Sardenya; hivernada probable a l'Àfrica (CRAMP, 1998; LOUETTE, 1981; THIOLLAY, 1985; VAURIE, 1959).

Quant a la ruta migratòria a la primavera, la subespècie nominal de menjamosques gris *M. s. striata* presenta una divisió en l'orientació de la migració al paral·lel 12° E, ja observada a la migració de tardor (ZINK, 1975). Així les recuperacions d'ocells anellats a l'oest de la Mediterrània indiquen una direcció de

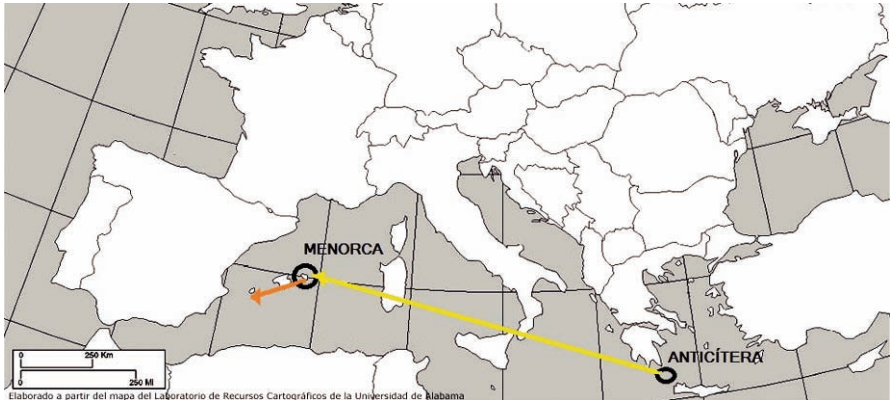
Mapa 1. Mapa de la distribució del menjamosques gris *M. striata*. Àrea de reproducció: groc *M. s. striata*; verd fosc (Illes Balears) i ampliat en negre l'àrea d'hivernada coneguda *M. s. balearica*; verd clar (Illes de Còrsega i Sardenya), *M. s. tyrrhenica*; rosa (península de Crimea) *M. s. inexpectata*; taronja *M. s. neumanni*; vermell *M. s. sarudnyi* i marró *M. s. mongola*. En blau àrea d'hivernada. (Font: BIRDLIFE INTERNACIONAL, 2013 i CRAMP, 1998)
Map 1. Spotted flycatcher *M. striata* distribution map. Breeding area: yellow *M. s. striata*; dark green (Balearic Islands), black and expanded the known wintering area of *M. s. balearica*; light green (Corsica & Sardinian Islands) *M. s. tyrrhenica*; pink (Crimean peninsula) *M. s. inexpectata*; orange *M. s. neumanni*; red *M. s. sarudnyi* and brown *M. s. mongola*. Wintering area in blue. (Source: BIRDLIFE INTERNATIONAL, 2013 & CRAMP, 1998).

tornada de NNE o NE, mentre que els exemplars nidificants a Gran Bretanya agafen una direcció N o NNW (CRAMP, 1998; WERNHAM *et al.*, 2002; MARTÍNEZ, 2011).

No es coneixen dades concretes sobre la ruta de migració de la subespè-

cie balear de menjamosques gris (CRAMP, 1998).

La captura per anellament es va realitzar a l'illa de Anticitera (Illes Jòniques, Grècia), illa de 20,43 km² situada al mar Egeu, entre l'illa de Creta i el Peloponès (Mapa 1) durant la campanya

Mapa 2. Localització de l'illa d'Anticitera (Illes Jòniques, Grècia) i Menorca (Illes Balears). En groc, línia de direcció suposada de l'exemplar amb anella nº A232484. En taronja, línia de direcció suposada de l'exemplar amb anella 0897699.

Map 2. Location of Antikythera Island (Greece) and Menorca (Balearic Islands, Spain). In yellow, supposed line direction of the specimen with ring number A232484. In orange, supposed line direction of the specimen with ring number 0897699.

d'anellament de migració primaveral (DIMAKI *et al.*, 2006).

La recuperació es va realitzar a la finca d'Alfurí de Dalt (Ciutadella), a l'illa de Menorca (Illes Balears) (Mapa 2) durant la campanya d'anellament per a l'estudi de les poblacions de passeriformes nidificants a Menorca, anomenada Estacions d'Esforç Constant (GARCIA-FEBRERO, 2001). Per conèixer la metodologia, vegeu el programa SYLVIA (ICO, 2001) o el programa CES britànic; (BAILLIE *et al.*, 1986).

Aquest exemplar, va ser capturat, identificat, mesurat i pesat abans de la seva alliberació. Per a la identificació i datació dels exemplars es va emprar SVENSSON (1992). Totes les mesures biomètriques es van realitzar seguint BAIRLEIN (1995).

RESULTATS

La primera captura per anellament es va realitzar a l'illa d'Anticitera (coor-

denades UTM 34S7077 E39713) on va ser anellat amb l'anella A232484 amb el remitent ZOOLOG. ATHENS dia 5 de maig de 2011 (Foto 1).

El mateix exemplar va ser recuperat el 8 de juny de 2012 a Alfurí de dalt (Ciutadella) (coordenades UTM 31T5843 E44322). Per biometria i coloració del plomatge va ser identificat com a menjamosques gris de la subespècie balear *M. s. balearica* (GARGALLO, 1994). Per la presència de protuberància cloacal ben desenvolupada es va poder determinar que es tractava d'un mascle (SVENSSON, 1992). La distància en línia d'aire entre les coordenades d'anellament i les de recuperació és de 1.756 km. La suposada direcció de desplaçament en graus i en símbol va ser de 291,23 ° ONO i els dies transcorreguts entre l'anellament i la recuperació van ser de 400 dies. Per veure les dades biomètriques vegeu Taula 1.

Foto 1. Mascle de menjamosques balear *M. s. balearica*. 8 de juny de 2012. Anella nº A232484. Es poden observar les característiques de la subsp. balear, amb el pit molt clar i poc marcat i les parts superiors més clares que la subsp. nominal. Foto: Jordi Torrijos
Photo 1. Male of Balearic spotted flycatcher *M. s. balearica*, 8th June 2012. Ring number A232484. Note the poorly marked chest, clearer and lighter upperparts than nominate subsp. *striata*.

Localitat	Data	Hora	Edat	Sexe	Ala	P3	Pes	G	M
Anticitera (Grècia)	5-V-2011	7:00am.	4	-	83,5	64,0	10,9	1	1
Alfurí (Menorca)	8-VI-2012	6:15am.	4	-	83,5	64,5	12,0	0	2

Taula 1. Dades biomètriques del menjamosques gris balear *M. striata balearica* capturat a l'Illa de l'Anticitera(Grècia) i recuperat a Alfurí (Menorca, Espanya). Edat (EURING); Ala (corda maxima.), P3 (tercera primària) (mm.), pes (gr), G (greix) i M (múscul).

Table 1. Detailed summary of Balearic spotted flycatcher biometric data gathered by the authors in Antikythera Island and Menorca (Balearic Islands). Age (EURING); Wing (maximum cord), 3rd primary (mm); weight (gr); fat and muscle score.

DISCUSSIÓ

Aquesta recuperació semblaria indicar que la subespècie balear de menjamosques gris podria presentar una ruta de migració diferenciada de la nominal.

Aquesta migració oriental podria ser la causa d'un altre registre de menjamosques gris de la subespècie balear *M. s. balearica* capturat per anellament a l'Illa de l'Aire (Menorca) el 29 d'abril de 1997 (Anella 0897699, Ala=80, P3=

62,5, Pes=12,5, G=1, M=2) i recuperat el dia següent, 30 d'abril de 1997, al Pilar (Formentera) amb una distància en línia d'aire entre les coordenades d'anellament i les de recuperació de 262 km., i amb una direcció de desplaçament en graus i en símbol de 242° OSO (GARCÍAS, 1999).

Un altra dada a favor de la hipòtesi d'una migració primaveral oriental per part de la subsp. Balear de menjamosques gris seria que gairebé tots els exemplars de menjamosques gris capturats a Catalunya i la totalitat dels capturats al Marroc (G. Gargallo, com. pers.) durant la primavera pertanyen a la subespècie nominal (MARTÍNEZ, 2011), malgrat les úniques citacions d'hivernada siguin a l'Àfrica occidental (CRAMP, 1998).

Per altra banda s'ha pogut comprovar que les diferents condicions meteorològiques poden provocar diferències longitudinals de més de 1.500 km en la travessa primaveral de la Mediterrània en diferents anys per part del mateix exemplar, com és el cas de l'ull de bou de passa *Phylloscopus trochilus* (GARGALLO *et al.*, 2011)

AGRAÏMENTS

Primer de tot agrair a tots els anelladors i col·laboradors que fan possible el projecte d'estudi d'Estacions d'Esforz Constant (EEC) a l'illa de Menorca de la Societat Ornitològica de Menorca i la campanya de migració primaveral a l'illa d'Anticitera organitzada per la Societat Ornitològica Hel·lènica. Aquesta és la contribució número 13 de l'Observatori d'Aus d'Anticitera - Societat Ornitològica Hel·lènica. Per part de Menorca agrair especialment la col·laboració de Jordi Torrijos, Rafael Belano i Alexis Mata.

BIBLIOGRAFIA

- BAILLIE S.R., GREEN R.E., BODDY M. & BUCKLAND S.T. 1986. *An evaluation of the Constant Effort Sites Scheme*. British Trust for Ornithology, Thetford, U.K.
- BAIRLEIN, F., 1995. *Manual of field methods. European-African songbird migration network*. Revised edition. Wilhelmshaven, Germany.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL. 2013. *Species factsheet: Muscicapa striata*. Downloaded from <http://www.birdlife.org>.
- CRAMP, S. (Ed.), 1998. *The complete birds of the Western Palearctic on CDROM*. Oxford Universiti Press, Oxford.
- DIMAKI M., PAPAZOGLOU C., AKRIOTIS T. 2006. Bird ringing in Antikythira island (S Greece). *Ring* 28, 1: 85-94.
- GARCIA-FEBRERO, O. 2001- 2011. *Seguiment a llarg termini de les tendències poblacionals i els paràmetres demogràfics de les poblacions d'ocells terrestres nidificants a Menorca. Memòries 2001-11*. Institut Menorquí d'Estudis. Maó (informes inèdits).
- GARCÍAS, P. 1999. Informe sobre les campanyes d'anellament d'auells a les Balears, 1998. *AOB*. 1998. Vol. 13: 143-165.
- GARGALLO, G. 1994. Identificació de la subspècie balear de menjamosques (*Muscicapa striata balearica*). *AOB*. 1993. Vol. 8: 21-30.
- GARGALLO G., BARRIOCANAL C., CASTANY J., CLARABUCH O., ESCANDELL R., LÓPEZ-IBORRA G., RGUIBI-IDRISSI H., ROBSON D. & SUÁREZ M. 2011. *Spring miration in the western Mediterranean and NW Africa: the results of 16 years of the Piccole Isole project*. Monografies del Museu de Ciències Naturals. N° 6.
- ICO (INSTITUT CATALÀ D'ORNITOLÒGIA). 2001. *The Sylvia program: First annual report of the catalan constant effort site scheme (2000/2001 year cycle)*. (informe inèdit).
- LOUETTE, M. 1981. *The birds of Cameroon: an annotated Bird check-list*. Brussels.

- MARTÍNEZ, J. L. 2011. Spotted Flycatcher *M. striata*. A: GARGALLO G., BARRIOCANAL C., CASTANY J., CLARABUCH O., ESCANDELL R., LÓPEZ-IBORRA G., RGUIBI-IDRISSI H., ROBSON D. & SUÁREZ M. 2011. *Spring migration in the western Mediterranean and NW Africa: the results of 16 years of the Piccole Isole project*. Monografies del Museu de Ciències Naturals. N° 6.
- SVENSSON, L. 1992. *Identification Guide to European Passerines* (4th edition). Privately Published, Stockholm.
- THIOLLAY, J.M. 1985. *Malimbus* 7: 1-59.
- VAURIE, C. 1959. *Birds of de Palearctic fauna: passeriformes*. London.
- WERNINGHAM C.V., TOMS M.P., MARCHANT J.H., CLARK J. A., SIRIWARDENA G. M. & BAILLIE S. R. (Eds.), 2002. *The Migration Atlas: movements of the birds of Britain and Ireland*. T. & A.D. Poyser, London.
- ZINK, G. 1975. *Der Zug europäischer Singvögel. Ein Atlas der Wiederfunde beringter Vögel*. Part2. Vogelzug-Verlag, Möggingen.

(Rebut: 20.05.2013; Acceptat: 28.05.2013)